

HAKKIMDA;

Doğduğu, büyüdüğü aile, çevre ve yaşadığı olaylar insanın karakterinin şekillenmesinde önemli rol oynar. Ben de sizlere Osman Erdem'i, doğduğu aileyi, büyüdüğü çevreyi ve hayatını yönlendiren olaylarla ilişkilendirerek -çok çok özetleyerek- anlatmaya ve tanıtmaya çalışacağım.

1956 yılı haziran ayının 7. gününde Artvin'in (Merkez) Hızarlı köyünde (eski ismiyle Hezor) doğmuşum. Çoruh Vadisi ile ilişkili pek çok köy gibi benim köyümde Çoruh Vadisi'nde 320 metre rakımda başlar, Çoruh Nehri'ne bağlanan dere boyunca yükselerek 2500 metrelere kadar, ta ki Erzurum ili sınırına kadar devam eder. Çoruh Vadisi'nin büyük bir kısmında Akdeniz iklimi hakimdir. Vadi Akdeniz ikliminin en karakteristik meyvelerini; zeytini, narı, inciri, hatta turunçgilleri görmek mümkündür. 2012 yılında işletmeye alınan Deriner barajının suları altında kaldığı için ne yazık ki artık zeytinlikleri görmek mümkün değildir.

Ben sizlere çocukluğumun köyünden bahsedeceğim, çünkü artık Türkiye'nin hemen her yerinde olduğu üzere benim köyümde de pek çok şey değişti,

Artvin Erzurum yolunun 43. km'sinde inip tahta asma köprüyü geçtiğinizde karşınıza zeytinlikler çıkar. Zeytinlikleri sağınıza alıp vadi yamacında katırların bile zor yürüdüğü ince, sarp yoldan ilerlediğinizde yaklaşık 4 km sonra Dikmenli (Bakt) köyünün ilk evleri görülür. Köyün tüm arazisi taş duvarlarla yapılmış küçük hendeklerden oluşur. Bu küçük hendeklerden oluşan arazilerde zeytin, üzüm, nar ve incir ağaçları vardır. Dikmenli köyünü çıkınca 3-4 km sonra Hızarlı Köyü'nün ilk evleri başlar. Evler bazen derenin sağında bazen de solunda yer alan her biri 5 -10 haneden oluşmuş mahalleler halindedir. Köye kuş bakışı baktığınızda sadece ceviz ağaçları ve ağaçların arasından iki katlı kagir evlerin çatıları görülür. Vadi boyunca tarım yapılacak arazi çok sınırlıdır. Olanlarda büyük bir emekle teraslar yapılarak elde edilmiş küçük bahçelerdir. Bu bahçelerde iç içe geçmiş meyve sebze tarımının yapıldığını görürsünüz. Vadi yamaçlarında seyrek (yükseldikçe sıklaşan ve gürleşen) meşe, karaağaç, akçaağaç, bodur ardıç ve çalı türleri bulunur. Daha üst kesimlerde tahıl tarla tarımının yapıldığı, çayır ve meraların bulunduğu mezralar bulunur. Mezraların bitiminde çam, göknar ve ladin ormanları başlar. Daha yükseklerde 1500-2500 metre arasındaki orman açıklıklarında ve ağaç sınırından sonra küçük ve büyükbaş hayvanların yayıldığı yaylalar bulunur. Ne yazık ki hayvancılık nerdeyse bittiği için uzun yıllardır yaylalar kullanılmamaktadır. Özetle köyün sınırları 300 metrelerden başlayıp 2500 metrelere kadar uzanmaktadır. Temmuz sonunda Çoruh vadisinde turfanda üzümler olgunlaşmışken, mezra ve yaylalardaki kirazlar henüz olmaya başlamıştır. Yaz meyvesi olan kiraz ile sonbahar meyvesi olan üzümü aynı anda sofraya koymak mümkündür. Farklı topoğrafik özellikler ve bunun sağladığı iklim çeşitliliği köye biyolojik çeşitlilik bakımından da müthiş bir zenginlik sağlamıştır.

Artvin 1950 sonrası kırsal kesimden kentlere göçün en sert yaşandığı illerin başında gelir. Bunda arazi varlığının oldukça yetersiz oluşu ve geçim sıkıntısı etkili olmuştur. 1965 genel nüfus sayımında köyün nüfusu 487 kişi iken yaklaşık 4,5 kat azalarak 2024 yılı itibariyle 107 kişiye düşmüştür.

ÇOCUKLUĞUM VE ÖĞRENİM HAYATIM

Çocukluğumun çok mutlu geçtiğini düşünüyorum. Evimize yüz metre mesafeden küçük bir dere geçirdi. Harman yerinde, evin önünde veya dere kenarında yaşlıtlarımla oynardım. Bugün bile köyde çocuk olmak çok güzel diye düşünürüm. Özgürsün, hareketlerini kısıtlayan hiçbir şey yok. Yazları mezraya çıkardık, otlar, ekinler biçilirdi. Mezranın keyfi daha bir başka olurdu. Ağustos ayının ortasında otlar, ekinler biçilmiş olur, yaylalardan küçükbaş, büyükbaş hayvanlar iner. Mezra, eşek anırmaları, at kişnemeleri, öküzlerin böğürmeleri ile şenlenir. Evimizin önünde oturur o yıllarda adını bilmediğim (yıllar sonra kuşlara merak saldıgımda adının küçük kerkenez olduğunu öğrendiğim) havada kanat çırpıp asılı duran kuşu hayranlıkla seyrederdim. Özellikle sonbaharda bir hayvan öldüğünde veya kesildiğinde onun artıkları için 10-15 dakika içerisinde çok sayıda yırtıcı kuş (kartal ve akbaba) havada daireler çizerek uçar, fırsat bulduklarında da leşe inerlerdi. Onların uçuşlarını seyretmekten büyük haz alırdım. Bölgede çok yılan olurdu, çeşit çeşit. Köydeki evimizle mezra arası 3-4 km'dir. Mezraya giderken her seferinde yol üzerinde birkaç yılan rastlardım. Son yıllarda ne yırtıcı kuşa ne de yılan rastlıyorum. Bu yok oluşun ana nedeninin dünyada ve Türkiye'de yaşanan çevre sorunları olduğunu düşünüyorum.

İki kız, üç erkek beş kardeşiz, ben ailenin ikinci çocuğuyum. 6 yaşına girmiştım, okullar açıldığında ben de ablamla okula gitmek istiyordım, diye ağlamıştım. Okulların açıldığının üçüncü günü elimde bez bir çanta, içinde bir defter ve kalemle ablamla birlikte ben de okula gittim. Ablam birinci sınıfların olduğu sınıfta birisinin yanına oturttu ve sınıfına gitti. Öğretmen sınıfa girdi, yanına oturduğum çocuk parmağını kaldırdı. “Öğretmenim yeni bir arkadaş geldi, bunu da defter yazın” dedi. Böylece öğrencilik yaşamım başlamış oldu. Beş yılda beş öğretmen; sırasıyla Fikri Sarı, Hasan Öz, Nizamettin Akın, Nezihe Akyürek, Ayla Bayraktutan hepsine çok teşekkür ediyordım, hayatımın şekillenmesinde hepsinin çok büyük emekleri var. İyi bir öğrenci idim. Okulumuzun küçük bir kitaplığında 300-350 kitap vardı. Hepsini bitirmiştım, okuyacak kitap kalmadığı için bazılarını iki kez okuduğumu hatırlıyorum.

Benim çocukluğumda, Artvinli her aile çocuğunun okumasını isterdi. Bunun önemli sebeplerinden biri tarım ve hayvancılık için yeterli arazinin olmaması; buna karşın okuyanların daha rahat ve düzenli geliri olan bir işe sahibi olmalarıdır. Dedemin beni dizine oturtup, söylediği şu sözü hiç unutmadım “Oğlum oku, devletin kasasına el at.”

Ortaokulu Artvin'de okudum. 1967 yılının eylül ayında ortaokula kayıt için bir yakınımızla gittiğim, şehir nüfusu o gün sadece 13.500 olan Artvin bana ne kadar da büyük ve kalabalık görünmüştü. Oldukça şaşırılmış ve heyecanlanmıştım. Ortaokulu bitirmiştım, 1970 yılı yazında Artvin Öğretmen Lisesi sınavına girdim. Öğretmen olmak istiyordum, sınava çok büyük bir heyecanla hazırlanmıştım. Sınava 1600'ün üzerinde öğrenci girmişti, sınavı beşinci olarak kazandım. Öğretmen okulları köy enstitüsü geleneğinden gelen okullardı. Bugün Artvin Öğretmen Okulunu değerlendirdiğimde, tereddütsüz çok iyi bir okul olduğunu ve çok iyi eğitim verildiğini söyleyebilirim. Çok kıymetli öğretmenlerimiz vardı, çok iyi bir öğrenci değildim ama öğrenci harçlığımla her gün bir gazete almaya çalışırdım, haftada en az bir kitap okuduğumu hatırlıyorum. Bazı haftalar okuduğum kitap ikiye çıkardı. Yaşar Kemal'in iki

ciltlik İnce Memed'ini (o yıllarda iki cildi tamamlanmıştı) harçlığımla alarak ortaokul ikinci sınıfta okumuştum. Hayatımda en fazla kitap okuduğum dönem öğrencilik yıllarımdır diyebilirim.

Artvin Öğretmen Okulu 12 Mart 1970 askeri darbesini takiben Türkiye'de lise seviyesinde öğrenci olaylarının başladığı (1973 yılı) ilk okullardan biridir. Öğretmen okulunu yatılı okudum. Akşamları etütlerimiz olurdu, etütlerde ve etüt aralarında saatlerce ülkenin durumunu konuşurduk, hatta bazen aramızda sert tartışmalar yaşanırdı. Zamanla bu tartışmaların yerini kavgalar almış, 1974 yılında pek çok öğrenciye çeşitli cezalar verilmiş, birçoğu başka okullara sürülmüş, olaylar önlenemeyince okul 15 gün kapatılmıştı. 1979 yılına gelindiğinde okul tümünden kapatılmış; dersliklerin bulunduğu kesimde İmam Hatip Okulu açılmış, yatakhanelerin olduğu kesim ise askeriye devredilmiş; yıllarca ülkeye öğretmen yetiştiren okul 12 Eylül askeri darbesi sırasında ise sorgu ve işkence hane yeri olmuştur.

ÜNİVERSİTE YILLARIM VE ÇALIŞMA HAYATIM

1974 yılında Artvin Öğretmen Okulundan mezun oldum ve 4 Ekim 1974'de Erzurum'un olur ilçesinin büyük bir köyü olan Taşlıköy'de (Hükam) öğretmen olarak göreve başladım. Sırasıyla Erzurum, Artvin, İzmir, Bursa ve tekrar Artvin olmak üzere 15 yıl süreyle sınıf öğretmenliği yaptım.

1975 yılında üniversite sınavlarına girdim iyi bir puan almıştım, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümünde eğitimime devam etmek istiyordum. Ancak bu mümkün olmadı, çünkü o günün koşullarında her gün bir veya daha fazla öğrenci yaşanan olaylarda hayatını kaybediyordu. Ailem göndermek istemedi ve ben de onları kıramadım. 1977 yılında tekrar sınava girdim bu seferde Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve Islahı bölümünü kazandım. Ailem yine göndermek istemiyordu, dayım (Turgut Bayraktutan) müdahil olmasaydı herhalde yine mümkün olmazdı. Dayım Kars Cilavuz Köy Enstitüsünün 2. Mezunlarından (1940), o gün için ailemizin büyüğü; sadece büyüğü değil annemin, babamın da öğretmeni; herkes tarafından çok sevilen ve sayılan biri. Ankara'dan gelmişti, çarşıda tesadüfen karşılaştığımızda ilk sorusu “Fakülteye kaydını yaptırdın mı?” olmuştu. Dayımdan destek umuduyla yanıtım “olaylar nedeniyle annem-babam göndermek” istemiyor olmuştu. Otobüs yazıhanesinin hemen yanındayız, içeri girdik ertesi gününe İzmir'e gitmek üzere Ankara'ya bilet rezervasyonu yaptırdı. Sonra şu taksiye bin hemen köye git annene – babana söyle “Dayım benim üniversiteye gitmemi istiyor, yarın İzmir'e gidip okula kayıt yaptıracakmışım,” otobüs biletimi de aldı, dedim. Dayımın bir sözü yetmişti. ***Hayatımdaki kırılma noktalarından biri o gün tesadüfen dayımla karşılaşmamdı.*** Eğer o gün bu karşılaşma olmasaydı, yine ailemi kıramayacaktım, köyde öğretmen olarak yaşamıma devam edecektim. Belki de tüm çalışma hayatım Artvin'de tamamlanacaktı. Annem-babam haksız mıydı? Pek haksız da sayılmazlardı, üniversitede okumamı her şeyden çok istemelerine rağmen evlatlarını kaybetme korkusu ne yazık ki bunun önüne geçiyordu.

Artvin'de yaşam hep zor olmuştur. Tarihin hiçbir döneminde Artvin'in arazisi Artvinlinin geçimini sağlamaya yetmemiştir. Artvinli hep gurbet adamı olmuştur. İklim koşulları tarıma

çok uygun olmasına rağmen tarım arazisi çok sınırlıdır. Özellikle iç kesimlere doğru Çoruh Vadisi'nde arazi o kadar engebeli ve toprak o kadar azdır ki; insanlar yamaçlarda taş duvarlarla teraslar yapar, teras duvarlarının içini toprakla doldurur ve bahçe yapar, ağaç yetiştirir. “Taştan ekmeğini çıkarmak” deyimi Çoruh Vadisinde gerçek anlamını bulur. İşte böyle şartlarda aileme yük olmamak için İzmir'e öğretmen olarak atamamı yaptırıp, öğretmenlik yaparken öğrenimimi sürdürmek istedim.

1977-1978 öğretim yılında Ziraat Fakültesindeki öğrenimime başladım. Yaklaşık 7 aylık çok büyük bir uğraşı ve çabadan sonra da İzmir Körler Okulu ve Yetiştirme Yurduna öğretmen olarak atandım. Körler Okulu ile Ziraat Fakültesinin bahçeleri bitişikti, hedefime ulaşmıştım; öğretmenlik yaparken öğrenimime devam edecek, aileme de yük olmayacaktım.

Körler Okulunda, daha sonra Altındağ Şehitler İlkokulunda öğretmenlik yaparken, öğrenimime devam ettim, ama toplumsal sorumluluklarımı da ihmal etmedim; iki yıl üst üste Ziraat Fakültesi Öğrenci Derneği Yönetim Kurulu başkanlığını yürüttüm. Öğretmen olduğum için, öğretmenlik mesleğinin sorunlarıyla da yakinen ilgileniyordum, meslek örgütlerinin içinde bulunmaya gayret gösteriyordum. Bugün düşündükçe tüm bunları aynı anda nasıl yapabildiğime ve nasıl başarabildiğime inanmakta zorlanıyorum.

12 Eylül 1980'de askeri darbe oldu, her şey daha da zorlaşmıştı. Toplumsal duyarlılığı olan tüm çağdaşlarımla birlikte darbenin tüm etkilerini bütün ağırlığıyla yaşamıştık (Sanırım, bir gün bu bölümü ayrıca yazacağım). Neyse ki bir yıl gecikmeyle de olsa ziraat fakültesini bitirdim. 1982 yılında evlendim ve Bursa'ya yerleştik. Hala öğretmenliğe devam ediyordum. 1983 ve 1985 yıllarında iki oğlumuz oldu, eşim de çalışıyordu, henüz askerliğimi de yapmamıştım. Bursa'da çocuklara bakmamız zorlaştı, ikimizde tayinlerimizi yaptırarak tekrar Artvin'e döndük. Eşimin işi gereği Artvin Merkez'de oturmamız gerekiyordu, önceleri, Artvin Merkez 7 Mart İlkokulunda, sonra Kalburlu köyünde ilkokul birinci sınıfta öğretmenim olan Fikri Sarı ile birlikte çalıştım. Öğretmenimle birlikte aynı okulda öğretmenlik yapmak benim için müthiş bir keyifti; sanırım Fikri öğretmenim içinde öğrencisiyle birlikte aynı okulda öğretmenlik yapmak çok daha büyük bir keyifti. Bunu hep hissettirirdi, çünkü okula gelen veya herhangi bir yerde ilk kez karşılaştığımız herkese “Biliyor musunuz, Osman ilkokulda benim öğrencimdi” diye beni büyük bir gururla tanıtırırdı. Artvin'e dönüşümüzün üçüncü yılında o günlerde Artvin'in küçük bir mahallesi olan İskebe'deki bir ilkokula atandım ve Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğüne geçene dek (3 Ekim 1989) burada çalıştım.

Öğretmenliği her geçen gün daha çok sevdiğimi hissediyordum. Öğretmenlik yapmaktan zevk almaya başlamıştım; çünkü velilerin çocuğunu benim sınıfıma vermesi için okul müdürüyle tartıştığına tanık oluyordum. İyi bir öğretmen olduğuma dair methiyeler duyuyordum. Ama ziraat fakültesini bitirmek için de büyük emek vermiştim. Öğretmenlik formasyonum ve deneyimim vardı, Ziraat fakültesini de bitirmiştım, ikisini birleştirebilirdim. Bunu yapabilmek için Ziraat Meslek Okullarında öğretmenlik yapmaya karar verdim. Türkiye'nin neresinde olursa olsun herhangi bir ziraat meslek okuluna atanmak için çok uğraştım; her başvurumda, görüştüğüm yöneticiler “Ne güzel Hocam, köyünde kentinde yıllarca öğretmenlik yapmışsın hem de Ziraat Fakültesini bitirmişsin; tam da bizim aradığımız adamsın” diyorlar ama atamam

bir türlü gerçekleşmiyordu. Her seferinde mutlaka bilmediğim (ama tahmin ettiğim) bir engel çıkıyordu.

Çevre Bakanlığı dönemi

Ankara’da yaşayan ve Tarım Bakanlığına geçmem için destek veren bir tanıdığım bir akşam telefon açtı “Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğünde Ziraat Mühendisi olarak çalışır mısın” diye sordu ve yirmi dakika içerisinde cevap vermen gerektiğini söyledi. Şaşırılmışım çünkü, kamu kurumu olarak Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğünün ismini dahi duymamıştım, Altı yıldır okulu bitirmeme karşın bir türlü ne Tarım Meslek Okuluna ne de Tarım Bakanlığının herhangi birimine geçiş yapamamıştım. On dakika sonra kabul ettiğimi söyledim, hayatımda başka bir evre başlamıştı. ***İyi ki kabul etmişim, hayatımdaki kırılma anlarından biridir.***

Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, kuruma geçişimi takip eden 3 ay sonra Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı oldu, bir yıl sonra da Çevre Bakanlığı Kuruldu. Hayatımdaki en önemli isimlerden biri olan rahmetli Tansu Gürpınar’la Müsteşarlık döneminde tanıştım. İlk görüşmemizde uzun bir sohbetimiz olmuştu, çok etkilenmişim. Tansu Bey ile gerek Çevre Bakanlığında gerekse emekli olduktan sonra çalıştığı Doğal Hayatı Koruma Vakfında (WWF Türkiye) ve daha sonraki yaşamında hep ilişkimiz devam etti. Hatta ölümünden bir saat önce Hastanede yine yanında idim, ışıklar içinde uyusun. Bilgisiyle, deneyimiyle, kişiliğiyle yaşamıma yön verenlerdendir.

1991 yılında Çevre Bakanlığı kurulmuştu, Bakanlıktaki üç genel müdürlükten biri olan Çevre Koruma Genel Müdürlüğü bünyesindeki Doğal hayatı Koruma Daire Başkanlığında çalışmaya başladım ve çok kısa bir süre sonra şube müdürü oldum. Genel Müdürlükteki daire başkanlıkları belirlenecekti. Doğal hayatı Koruma Daire Başkanlığındaki dört şube müdürü bir araya geldik, şube müdürlüklerini isimlendirdik ve aramızda görev dağılımı yaptık. Benim hayalim sulak alanlar birimini üstlenmekti ve hayalim gerçekleşmişti. Çevre Bakanlığında ilk ve kurucu sulak alanlar şube müdürü olmuşum. 8 yıl boyunca birimdeki arkadaşlarımla birlikte sulak alanlarla ilgili çok önemli çalışmalar yaptık.

Bu dönemde arkadaşlarımla birlikte, uluslararası öneme sahip sulak alanların hemen tamamında hazırladığımız yıllık programlar dahilinde incelemeler yaptık, sorunları belirledik ve bu sorunların çözümü için çalışmalar yaptık; örneğin DSI tarafından programa alınmış, sulak alanların ekolojik karakterini etkileyebilecek pek çok projeyi (Konya Ovası II. Merhale Projesi, Bafra Ovası Drenaj ve Sulama Projesi, Develi Ovası Projesi, Seyfe – Mucur Ekoloji Projesi, Aşağı Susurluk Ovası Projesi gibi) ilgili kurumlarla yapılan uzun tartışma ve değerlendirmeler sonucunda revize ettirdik. Çalıştığım dönemde doğa koruma alanında faaliyet gösteren Doğal Hayatı Koruma Derneği, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, Türkiye Çevre Vakfı, Av ve Yaban Hayatı Koruma, Geliştirme ve Tanıtma Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde olmaya, onların görüşlerini ve katkılarını almaya hep özen gösterdim. Sivil toplum kuruluşlarıyla kurulan bu ilişki, Türkiye’nin korunmasında birlikte çok önemli çalışmalar yapmamızı sağlamıştır.

1993 yılının hemen başında o dönem için çok önemli olduğunu düşündüğüm sulak alanların korunmasını öngören Başbakanlık Genelgesini hazırladım. Genelge, DSİ Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık yaptığı dönemlerde pek çok sulak alanın kurutulması projelerini onaylayan Süleyman Demirel tarafından imzalanmıştı. Genelge 11.01.1993 tarih ve 383-02209 sayılı Başbakanlık Genelgesi olarak tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, valiliklere gönderilmişti. Genelge çok önemliydi, çünkü hükümetin sulak alanlarla ilgili politika değişikliğini öngörüyordu.

1993 yılının sonunda 28/12/1993 tarih ve 3958 sayılı Kanunla kısaca imzaya açıldığı kentin adıyla Ramsar Sözleşmesi olarak bilinen Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşmeye katılmamız uygun bulunmuştur. Sözleşme, 17 Mayıs 1994 tarih ve 21937 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konmuş; Ülkemizin uluslararası öneme sahip sulak alanlarından Manyas (Kuş) Gölü, Sultan Sazlığı, Burdur Gölü, Seyfe Gölü ve Göksu Deltası Ramsar Sözleşmesi listesini dahil ettirilmiştir. Sözleşmeye taraf olmakla Türkiye özetle ifade etmek gerekirse sınırları dahilindeki sulak alanları koruyacağını uluslararası düzeyde taahhüt etmiştir.

1994 yılında sulak alanlarla ilgili envanter çalışmalarına başlanmış, Türkiye'deki uluslararası öneme sahip sulak alanların biyolojik ve ekolojik özelliklerinin araştırılması, Türkiye'deki kuş göçlerinin araştırılması, Türkiye'deki sulak alanların Ramsar Sözleşmesi balık kriterlerine göre değerlendirilmesi ve daha pek çok proje yürütülmüştür.

27 Eylül - 01 Ekim 1995 tarihlerinde Nevşehir'de kırktan fazla ülkeden ikiyüzün üzerinde uzman ve yetkilinin katıldığı "Sulak Alanların Korunması" konulu uluslararası toplantı düzenledik.

1996 yılında, sulak alanlarda daha etkin bir koruma yapabilmek, aynı zamanda da alanların ekolojik karakterini bozmayacak kullanımlara olanak sağlayabilmek için Koruma Bölgeleri tanımlandı, bu bölgeler için özel plan kararları geliştirildi ve bu plan kararları Bayındırlık Bakanlığıyla iş birliği halinde Çukurova Deltaları ve Kızılırmak Deltasında hazırlanmakta olan 1/25000 ölçekli Çevre Düzenli Planlarında uygulanmaya başlanmıştır.

5-8 Mayıs 1997 tarihlerinde İzmir'de Avrupa'da Küresel Ölçekte Nesli Tehlikede Olan Kuş Türleri Uzmanlar Toplantısı yapılmış ve önemli kararlar alınmıştır.

2 Şubat Dünya Sulak Alanlar Günü tüm dünyada ilk kez 1997 yılında kutlandı. İkincisi en görkemlisi 1998 yılında yapılan kutlamadır. Kutlamaya dönemin Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman Demirel ve Çevre Bakanı Sn. İmren Aykut katılmış; Sn. Cumhurbaşkanı çok önemli bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında, ".....1970'li yıllarda kurutulan sulak alanların pek çoğunun altında benim imzam vardır. O günün şartları bunu gerektiriyordu.Bugün bana sorsanız aynı şeyleri yapar mıydınız? Diye. Bugün yeni kavramlar var, yaptığımız işleri bu yeni kavramlara ne kadar uygundur diye ölçerdik. Bugün hala Türkiye'de çok güzel sulak alanlar var; Örneğin Seyfe Gölü, Türkiye hiçbir sebeple tahrip etmemelidir." demiştir. Ne yazık ki

2000’li yılların ortalarında Seyfe Gölü’nü de kaybettik. Şimdi yerinde çevresini tehdit eden çok büyük bir tuz çölü var.

1998 yılında ülkemizin uluslararası öneme sahip sulak alanlarında Manyas Gölü ve Uluabat Gölü’nde sulak alan yönetim planı çalışmalarına başladık. Sulak alan yönetim planları, koruma alanların yönetimine yeni bir anlayış getirdiği için çok önemlidir. Aynı yıl Doğal Hayatı Koruma Derneğinin desteği ile sulak alanlar konusunda uzman kuruluşlarından biri olan Fransa Tour du Valat Biyoloji İstasyonu tarafından düzenlenen Sulak Alan Yönetim Planlaması kursuna katıldım. İyi ki bu kursa katılmışım Doğal Hayatı Koruma Derneğine ve kurs süresince bana çok büyük destek olan sevgili dostum Gürdoğar Sarıgül’e ve eşi Arzu Sarıgül’e minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Dokuz günlük Sulak Alan Yönetim Planlaması kursu için hayatımda katıldığım eğitimlerin en önemlisiydi diyebilirim. Sulak Alanlar Şube Müdürü olarak yürütmekte olduğumuz Manyas Gölü Yönetim Planı ile Uluabat Gölü Yönetim Planı çalışmalarında ve sonraki yıllarda yapacağımız sulak alanların korunması ve yönetimi çalışmalarına ışık tutmuş ve yön vermiştir. Bu kursta edindiğim bilgi, deneyim ve güvenle, Doğal Hayatı Koruma Derneği ile iş birliğiyle 2000 yılında Bursa’da ilgili kurumlardan 20’nin üzerinde teknik personelin katıldığı 5 günlük Sulak Alan Yönetim Planlaması Kursu düzenledik.

1999 yılında Hassas Ekosistemler ve Korunan Alanlar Daire Başkanlığına getirildim. 2003 yılında Çevre ve Orman Bakanlığının birleştirilmesi ile Daire Başkanlığı görevimden alındım, kısa bir süre sonra da emekliliğimi istedim. Bu konuya ileride değineceğim.

2001 ve 2002 yıllarında Türkiye’de, sulak alanların korunması ve yönetimi ile yasal düzenlemelerin geliştirilmesi açısından önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar nedeniyle, Ramsar Sözleşmesi Sekreteryası, 3-7 Aralık 2001 tarihleri arasında düzenlenen Ramsar Sözleşmesi 26. Daimî Komite Toplantısında Türkiye’nin sulak alanların korunması konusunda yaptığı başarılı çalışmaları övgüyle dile getirmiş ve Türkiye’ye teşekkür etmiştir.

Gerek Ramsar Sözleşmesinin ulusal düzeyde uygulanması, gerekse yürüttüğümüz koruma çalışmaları ve hazırladığımız yönetim planlarının onaylanması ve uygulanması konuların da yaşadığımız en önemli eksiklik, ulusal mevzuatımızda yeterli hukuksal düzenlemelerin bulunmıyışydı. Bu eksikliği gidermek amacıyla;

Çevre Kanunun 9. Maddesinde yapılan değişiklikle “*Sulak alanların doğal yapılarının ve ekolojik dengelerinin korunması esastır. Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yolu ile arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilir.*” hükmü getirilmiş; “*Sulak alanların korunması ve yönetimine ilişkin usûl ve esaslar ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği*” hükme bağlanmıştır.

2001 yılında Ramsar Sözleşmesinin ulusal düzeyde uygulanması; Türkiye’nin sulak alanların korunması ve yönetimindeki ihtiyaçlar dikkate alınarak tarafımca “*Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği*” kaleme alınmıştır. Yönetmelik, ***sulak alanların korunması, akılcı kullanımı ve***

sulak alanların yönetiminin yanı sıra Türkiye’de ilk olan bir yönetim yaklaşımını; sivil toplum kuruluşlarının ve bilim insanlarının karar süreçlerine katılımını “Ulusal Sulak Alan Komisyonu”nun kurulması öngörülmekteydi. Bu durum kurum içerisinde uzun tartışmalara neden olmuştu, ama nihayetinde kabul edildi ve Yönetmelik 30 Ocak 2002 tarih ve 24656 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe kondu.

2002 yılında ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Türkiye’nin 2003-2008 yılları Ulusal Sulak Alan Stratejisi hazırlanmış; Ulusal Sulak Alan Komisyonunun 9 Aralık 2002 tarihinde düzenlenen 2. olağan toplantısında görüşülerek kabul edilmiştir. Strateji, Ramsar Sözleşmesine taraf ülkeler arasında hazırlanan ilk ülke stratejilerden biridir.

3 Kasım 2002 günü, Türkiye genelinde erken genel seçimler yapıldı. Seçimlerden AKP oyların yüzde 34,3’ünü alarak 363 milletvekilliğini kazanmış ve tek başına iktidar olmuştu. Hükümetin değişmesiyle kamu kurumlarının yapısında önemli değişiklikler yaşanmaya başladı. Bu kapsamda Çevre Bakanlığı ile Orman Bakanlığı birleştirildi. İki Bakanlığın birleştirilmesinden bir gün önce çıkarılan bir yazı ile Bakanlıkta görevde olan 17 Daire Başkanından içlerinde benim de bulunduğum 10’u bir gecede hiçbir liyakat durumuna bakılmaksızın görevden alındı ve yerlerine sadece hükümete daha yakın olduklarını düşündükleri kişiler getirildi.

Görevden alındıktan sonra Milli Parklar Daire Başkanlığında Ziraat Mühendisi olarak görevlendirilmiştim. Her gün yine düzenli olarak bakanlığa gidiyordum ama hiçbir işim yok, oturacak yerimde yok. Haksız olarak görevden alınmışım; çünkü, hayatım boyunca bilgim ve yeteneklerim ölçüsünde hep en iyisini yapmaya çalışarak görev ve sorumluluklarımı yerine getirmiştim. Bunu başarabilmek için çoğu kez ailemi, çocuklarımı ihmal etmişim. Emekli olmaya karar verdim, ancak önce idari mahkemeye giderek bu haksızlığı düzeltmem gerekirdi. Mahkemeye başvurdum, kısa bir süre sonra mahkeme haksız görevden alındığım yönünde karar verdi. Mahkeme kararını aldıktan sonra göreve iadem için Bakanlığa başvurmadım, bunun yerine emekli olmak için dilekçe verdim ve 23.08.2003 tarihinde emekli oldum. 47 yaşındaydım ve hayatımın en verimli dönemimde olduğumu düşünüyordum.

O dönemde Doğal Hayatı Koruma Vakfında (WWF Türkiye) çalışan Rahmetli Tansu Gürpınar ve sevgili arkadaşım Hatice Dinç benim vakıfta çalışmamı istiyorlardı. Ancak Vakıf büyük bir mali kriz içerisindeydi, bunun olma olasılığı çok zayıftı. O dönemde Doğal Hayatı Koruma Vakfı ve Kuş Araştırmaları Derneği Ulusal Sulak Alan Komisyonu üyesiydiler. Bilim insanı ve dost olarak çok sevdiğim ve değer verdiğim ODTÜ öğretim üyesi Biyolog Prof. Dr. C. Can Bilgin Kuş Araştırmaları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı ve yine çok sevdiğim ve değer verdiğim dostum, arkadaşım Gürdoğar Sarıgül Yönetim Kurulu üyesi idi. Her ikisi de benim Kuş Araştırmaları Derneğine katılmamı ve dernekte Sulak Alan Programını kurmamı istiyorlardı. Gürdoğar o sıralar Türkiye’de tepeli pelikanlarla ilgili bir çalışma yürütmekteydi. Birlikte tepeli pelikanın ülkemizdeki önemli üreme alanlarından biri olan Ardahan Aktaş Gölü’ne gittik. Çok verimli bir seyahatti, Gürdoğar seyahat esnasında beni Kuş Araştırmaları Derneğinde çalışmaya ikna etti. İyi ki etmiş, çünkü bu karar sonraki yaşamıma yön vermiş hem kendimi daha da geliştirmemi hem de doğa koruma alanında önemli çalışmalar yapmamı sağlamıştır. Kuş Araştırmaları Derneği ve devamında Doğa Araştırmaları Derneğinde geçen

21 yılda verdiğim bu karardan hiç pişmanlık duymadım. Teşekkürler Gürdoğar, teşekkürler Can Hocam.

Çalışma hayatımda yeni bir dönem; Kuş Araştırmaları Derneği ve Doğa Araştırmaları Derneği

Emekli olduktan sonra Kuş Araştırmaları Derneğinde çalışmaya başladım. Dernekte sulak alan programını kurdum ve sulak alanlarla ilgili Bakanlıkta yürüttüğüm çalışmaları bu sefer bir sivil toplum kuruluşunda sürdürmeye devam ettim.

2006 yılında Can Bilgin Hoca'nın Dernekten ayrılması ile derneğin yönetimi ile ilgili tüm sorumluluk üzerimde kalmıştı. Dernekte geçen 21 yılda aşağıdaki görevleri yürüttüm.

- 2003-2005 Kuş Araştırmaları Derneği Sulak Alan Program Müdürü
- 2005-2009 Kuş Araştırmaları Derneği Genel Koordinatörü
- 2009-2011 Kuş Araştırmaları Derneği Genel Koordinatörü ve Yönetim Kurulu Üyesi
- 2011-2019 Doğa Araştırmaları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı-Genel Müdür
- 2019-2023 Doğa Araştırmaları Derneği Yönetim Kurulu Üyesi-Genel Müdür
- 2023-2024 Doğa Araştırmaları Derneği-Genel Müdür

08 Nisan 2023 tarihinde yapılan Doğa Araştırmaları Derneği 14. Olağan Genel Kurulunda bir yıl sonra Dernekten ayrılacağımı açıkladım ve 01 Şubat 2024'te kendi isteğimle Dernekteki görevlerimi bıraktım.

Kuş Araştırmaları Derneği ve devamında Doğa Araştırmaları Derneği Ulusal Sulak Alan Komisyonunun* kurulduğu 2002 yılından 2022 yılına kadar, aralıksız 20 yıl Komisyon üyeliğini görevini yürüttü. Ben de 20 yıl boyunca bir toplantı hariç (rahatsız olduğum için katılamamıştım) Komisyonun tüm toplantılara katıldım ve Türkiye'nin sulak alanlarının korunması için kararlar alınması için katkı verdim.

**Ulusal Sulak Alan Komisyonu Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği ile kurulan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden sorumlu Bakan Yardımcısı başkanlığında ilgili kamu kurumlarının imzaya yetkili üst düzey yöneticileri, doğa koruma alanında ulusal düzeyde faaliyet gösteren 2 sivil toplum kuruluşu ve 2 bilim insanından oluşmaktadır. Ulusal Sulak Alan Komisyonu, Türkiye'de ulusal sulak alan politika ve stratejilerinin belirlendiği, sulak alanlarının korunması konusundaki anlaşmazlıkların görüşüldüğü ve karara bağlandığı, sulak alan koruma bölgelerinin ve yönetim planlarının onaylandığı en üst mercidir.*

Ulusal Sulak Alan Komisyonunun yanı sıra Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının başkanlığında toplanan ve Bakanlığa tavsiye niteliğinde kararlar alan Tabiat ve Çevre Kurulu, Tarım ve Orman Bakanlığı Bakan Yardımcısının başkanlığında toplanan Merkez Av Komisyonu*, ilgili valinin başkanlığında toplanan Havza Yönetim Heyetleri gibi doğa koruma ile ilgili komisyon ve kurullarda Derneği temsil ederek, görüş verdim.

**MAK, her yıl en geç mayıs ayı sonuna kadar toplanarak il ve ilçe av komisyonlarınca alınan kararları da değerlendirerek av yılı süresince uygulanmak üzere; korunacak av hayvanlarını, avı yasaklanan yaban hayvanlarını, avlanmasına izin verilecek av hayvanlarını ve bunların avlanma miktarlarını, avlanma zamanlarını, avlanma günlerini, yasaklanan avlanma araç ve gereçlerini, yasaklanan avlanma sahalarını ve mücadele maksatlı avlanma esas ve usullerini belirler.*

Dernekte aralıksız bulunduğum 21 yılda yukarıda belirttiğim yönetsel ve idari görevlerin yanı sıra Türkiye'nin doğasının korunmasına önemli katkıları olduğuna inandığım irili ufaklı 70'in üzerinde projede; proje koordinatörü, proje yürütücüsü veya danışman olarak görev yaptım (Projelerin listesi bu sitedeki özgeçmişimde verilmiştir). Ulusal doğa koruma politikalarının oluşturulması ve doğa koruma alanında yasal altyapının güçlendirilmesi için çalıştım; doğa koruma ile ilgili strateji ve eylem planlarının hazırlanması çalışmalarına katılarak katkı verdim. Türkiye'de Katılımcı sulak alan yönetim planı yaklaşımının ve tür koruma eylem planlarının benimsenmesi ve yaygınlaştırılması; ulusal ve yerel düzeyde kapasite artırılması için çalışmalarını yürüttüm.

Bu çalışmalar içerisinde, yapıldığı dönemde doğa koruma camiasında önemli etkiler yaratan, ya da Türkiye'nin doğa koruma çalışmalarına yön veren, model olan pek çok çalışmam oldu. Bu çalışmaları yürütürken, önemli başarı ve başarısızlıkları, hataları ve doğruları birlikte yaşadım. Bunlar beni de olgunlaştıran içerisinde çok önemli dersleri barındıran olaylardı. Yazıyı çok uzatacağı ve okuyucuyu yoracağını düşündüğüm için, bunlara burada yer veremeyeceğim. Yine de çok önemli bulduğum bazı çalışmalardan aşağıda kısaca bahsedeceğim. İlerleyen zamanlarda bu web sitesinde kısa kısa anılarımı da yazmaya çalışacağım. Bu anılarda bu çalışmaları yürütürken yaşadıklarım ve edindiğim derslerden, deneyimlerden bahsetme olanağını da bulmuş olacağım.)

Sulak Alan Kayıplarının Durdurulması İçin Kamuoyu Oluşturması (2005-2006)

Küçük bir proje olmasına rağmen benim üzerimdeki etkileri açısından çok önemli olmuştur. DSİ Genel Müdürlüğü yetkili ve uzmanları hemen her toplandı veya görüşmede, kurutulan sulak alanların yöre ekonomisine çok önemli katkıları olduğunu söylüyorlardı. Ben bu konuda DSİ gibi düşünmüyordum. Çünkü, saha çalışmaları sırasında kurutulan sulak alanların çevresinde yaşayan insanlarla yaptığım sohbetlerde görüştüğüm pek çok kişi sulak alanların kurutulmasından zarar gördüklerini belirtiyorlardı. 1970'li yıllarda Antalya'nın Elmalı ovasında kurutulan Avlan Gölü çevresindeki köylerde, Ereğli Sazlıklarının yakınlarında bulunan Adabağ, Tatlıkuyu ve daha birçok köyde olduğu üzere sulak alanlar kurutulduğu için zarar gören binlerce insan vardı, ama sesini kimseye duyuramıyordu. Onların seslerini

duyurmak, duygu ve düşüncelerini ilgililere iletmek, kaybettiklerimizi geri kazandırmaya da bundan sonra yapılması planlanan kurutma çalışmalarında caydırıcı amacıyla bu çalışmayı yapmaya karar verdim.

Proje kapsamında geçmişte kurutulan veya insan müdahalesi nedeniyle ekolojik karakteri bozulan Kırşehir-Seyfe Gölü, Antalya-Avran Gölü, Konya-Ereğli Sazlıkları ve Eşmekaya Gölü ile Kahramanmaraş-Gavur Gölü'nü çalıştım. Alanları ziyaret ettim ve geçmişte sulak alanlarla iç içe yaşayan; alanın kurutulmadan önceki durumunu bilen ve kurutma süreçlerine tanıklık eden yörede çiftçilik, hayvancılık, balıkçılık, avcılık ve sazıcılık yapan insanlarla sohbetler yaptım. Sulak alanın kurutulmasıyla yörede meydana gelen değişimler ile bu değişimlerin yöre insanının yaşamına olan etkileri hakkındaki düşüncelerini aldım. Bu görüş ve düşünceler aslına sadık kalmak şartıyla **“Onlar Ne Dedi”** adıyla kitap olarak yayınlandı. Kitabı okuduğunuzda yöre halkının hiç de bu durumdan memnun olmadıklarını göreülecektir.

Sulak Alan Yönetim Planlaması için Eğiticilerin Eğitimi Projesi (2006); Eğitmen ve Proje Danışmanı

2000'li yılların başında sulak alanlarda yönetim planlaması süreçlerini yürütebilecek bilgi ve deneyime sahip uzman sayısı (ilgili kamu kurumları, akademik kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının tamamında) bir elin parmakları kadar dahi yoktu. Bu açığı gidermek amacıyla Kuş Araştırmaları Derneği ve Hollanda Wageningen International ortaklığında ve ÖDTÜ Biyoloji Bölümünün desteğiyle “Sulak Alan Yönetim Planlaması için Eğiticilerin Eğitimi Projesi” gerçekleştirilmiştir. Çevre ve Orman Bakanlığı ve ilgili kamu kurumlarından, sivil toplum kuruluşlarından ve ODTÜ biyoloji bölümünden toplam 14 eğitici adayına sulak alan yönetim planlaması, katılımcılık, çatışma yönetimi ve yetişkin eğitimi konularında 13 günlük teorik ve Konya'da 11 günlük bir uygulama eğitimi verilmiştir. **24 günlük bu eğitim doğa koruma konusunda bugüne kadar verilmiş en kapsamlı eğitimlerden biridir.**

2007 yılında Kuş Araştırmaları Derneği tarafından proje kapsamındaki verilen eğitim materyalleri derlenmiş, yayına hazır hale getirilmiş ve Çevre ve Orman Bakanlığının iş birliğiyle **“Sulak Alan Yönetim Planlaması Rehberi” olarak basılmıştır. Kitap, bu alanda Türkiye'deki tek yayın olarak hala Türkiye'de hazırlanan sulak alan yönetim planlarında rehber olarak kullanılmaktadır.**

Sulak Alan Yönetim Planı Projeleri

Çevre Bakanlığı bünyesinde başlayan sulak alan yönetim planı çalışmaları, Kuş Araştırmaları Derneği ve Doğa Araştırmaları Derneği bünyesinde de artarak devam etti. Türkiye'de sulak alan yönetim planlarının benimsenmesinde ve yaygınlaştırılmasında çok önemli çabalarım oldu, başka alanlara da model olabilecek yönetim planlarının hazırlanmasının yanı sıra en az 15 sulak alan yönetim planlaması eğitimi düzenledim ve eğitmen olarak görev aldım.

Çevre Bakanlığı ve Kuş/Doğa Araştırma Derneğinde proje yürütücüsü veya proje koordinatörü ya da yönetim planlaması danışmanı olarak görev yaptığım yönetim planları;

Kuş Gölü (Manyas) Ekolojik Risk Analizi ve Yönetim Planı (Çevre Bakanlığı)
Uluabat Gölü Yönetim Planı (Çevre Bakanlığı)
Yumurtalık Lagünleri Yönetim Planı (Kuş Araştırmaları Derneği)
Akyatan ve Tuzla Lagünleri Yönetim Planı (Kuş Araştırmaları Derneği)
Yedikır Barajı Sulak Alan Yönetim Planı
Hersek Gölü Sulak Alan Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Yeniçağa Gölü Sulak Alan Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Kuşçenneti Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Eymir Gölü Sulak Alan Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Yumurtalık Lagünü Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Eskişehir Balıkdamı Sulak Alan Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
Yeniçağa Gölü Sulak Alan Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)
İhlara Vadisi ÖÇKB Yönetim Planı (Doğa Araştırmaları Derneği)

Yukarıdaki planların yanı sıra Gölbaşı ÖÇKB ve Saroz Körfezi ÖÇKB yönetim planlaması süreçlerini yönettim.

Tür Eylem Planları ve Tür Eylem Planı Rehberinin hazırlanması

Avrupa’da 1990’lı yılların ortasından itibaren nesli tehlikedeki türler için eylem planları hazırlanmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise ilk tür eylem planı, Kuş Araştırmaları Derneği tarafından 2003 yılında hazırlanan Kara Akbaba Eylem Planıdır. 2013 yılına gelinceye kadar Doğa Derneği tarafından hazırlanan Toy Eylem Planı dışında tür eylem planlarıyla ilgili gerek kamu da gerekse sivil toplum kuruluşları nezdinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Türkiye biyolojik çeşitlilik bakımından yeryüzünün en önemli ülkelerinden biridir. Türkiye’de böcekler hariç 13.343 canlı türü ve alt türü bulunuyor. Bunların 3.692’si endemik, yani sadece Türkiye’de bulunmaktadır. Bunlardan 391’i ise lokal endemiktir, yani çok sınırlı alanlarda bulunmaktadır. Bunlar, gerekli özen gösterilmediği ve koruma tedbirleri alınmadığı takdirde çok küçük müdahalelerle dahi yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan türlerdir. Yaşamalarının güvenceye alınması için her biri için eylem planlarının hazırlanması ve mutlaka uygulanması gerekmektedir.

2013 yılında Doğa Araştırmaları Derneği ekibi olarak bir araya geldik ve tür eylem planlarının Türkiye’nin gündemine getirilmesine karar verdik. Başlangıç olarak, herkes tarafından çok iyi bilinen ve sevilen aynı zamanda ülkemizdeki sayıları giderek azalan turna kuşunu seçtik ve UNDP-SGP’den sağladığımız küçük bir fonla Ulusal Turna Eylem Planını hazırladık. Çalışma esnasında çok sevdiğim, çok değer verdiğim Türkiye’nin doğasının korunmasına da çok emekler veren sevgili arkadaşım SGP’nin Türkiye Koordinatörü Gökmen Argun benden bu konudaki bilgi boşluğunu giderecek, eylem planı hazırlayanlara rehber olacak bir yayın hazırlamamı istedi. İyi ki istemiş, onun teşviği olmasaydı herhalde yapamazdım. **2014 yılında Tür Eylem Planı Rehberini hazırladım, kitap 2015 yılında Bakü Tiflis Boru Hattı Şti Çevresel Yatırım Programının desteği ile basıldı.** Çalışmaya Kuş Araştırmaları Derneğinden, İtri Levent Erkol, İlker Özbahar ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden

Âdem Ağır, Burak Tatar, Sibel Şenel Ertaş, Gülen Malkoç katkı verdi. Hepsine teşekkür ediyorum. Bugüne kadar bu rehberine uygun olarak DKMP Genel Müdürlüğü tarafından yüze yakın tür için eylem planı yaptırıldı. Tüm bu çalışmalar, DKMP Genel Müdürlüğü tarafından Avrupa Birliğinden sağlanan destekle 2021-2024 yılları arasında Türkiye'nin Nesli Tehlike Altında Türleri İçin Tür Eylem Planları Hazırlanması, Uygulanması ve İzlenmesi projesinin gerçekleştirilmesine vesile olmuştur.

Son onbeş yılda tür eylem planı yaklaşımının Türkiye'de benimsenmesi, yaygınlaştırılması ve kapasite artırılması için çok sayıda “Tür Eylem Planı Hazırlama Eğitimi” verdim, Doğa Araştırmaları Derneği olarak başka çalışmalara da model olabilecek (Ulusal Turna Eylem Planı, Piyan (*Thermopsis Turcica*) bitkisi Tür Koruma Eylem Planı ve Datça-Bozburun Yarımadası'ndaki korumada öncelikli memeli hayvan türleri eylem planı) tür eylem planları hazırladık.

Diğer bazı önemli faaliyetler,

Dernekte aralıksız bulunduğum 21 yılda ulusal doğa koruma politikalarının oluşturulması ve doğa koruma alanında yasal altyapının güçlendirilmesi için önemli çalışmaların içerisinde aktif görev aldım. Doğa koruma ile ilgili strateji ve eylem planlarının hazırlanması çalışmalarına katılarak katkı verdim. Burada çok önem verdiğim ve son yirmi yılda pek çok kez gündeme gelen iki konudan kısaca bahsedeceğim; Tabiat ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasa tasarısı ve doğa koruma alanında kurumsal yapının güçlendirilmesi.

Doğa koruma alanında Ulusal mevzuatımız içinde birbiriyle çelişen ve örtüşen hükümlerden arındırılmış, uluslararası doğa koruma sözleşmeleri ve Avrupa Birliği doğa koruma direktifleriyle uyumlu ve bunların ulusal düzeyde uygulanmalarını sağlayacak bir Doğa Koruma Yasasının hazırlanması fikri 1990'lı yılların sonunda Türkiye'nin gündemine girmiştir. 2000 yılında Dünya Bankası desteğiyle başlayan Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi (Kısaca GEF II diye bilinen) kapsamında çalışmalar başlatılmış, bu süreçte kamu kurumu temsilcilerinin yanı sıra bilim insanlarının, hukukçuların, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katıldığı onlarca toplantı yapılmış, hazırlanan taslak 2006 yılında DKMP Genel Müdürlüğüne sunulmuştur. Genel Müdürlük tasarımı pek kale almamış, 2010 yılında kendi uzmanlarına hazırlattığı tasarımı TBMM'ne sunmuştur. Tasarımı değerlendirerek sivil toplum kuruluşları adına görüş vermek üzere öncülüğünü WWF Türkiye, TEMA Vakfı, Doğa Araştırmaları Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği, Doğa Koruma Merkezi ve Doğa Derneği gibi ulusal düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünü yaptığı 125 sivil toplum kuruluşu tarafından Tabiat Kanunu İzleme Girişimi (TKİG) oluşturulmuştur. Aralarında benim de bulunduğum TKİG temsilcileri TBMM Çevre Komisyonu ve alt komisyonlarda tüm görüşmelere katılmış, tasarıda önemli değişiklikler yapılması sağlanmış, ancak tasarı TBMM Genel Kuruluna sunulamadan kadük olmuştur. Tasarı 2011- 2012 ve 2016 yıllarında olmak üzere 3 kez tekrar TBMM'ne sunulmuş, ancak her seferinde Genel Kurula sunulamadan kadük olmuştur.

Türkiye’de bugüne kadar (2025 yılı) çözüm bulunamayan ikinci konu ise doğa korumayla ilgili kurumsal yapıdaki dağınıklık ve parçalanmışlıktır. Yürürlükteki yasalarla Doğa koruma alanındaki yetkiler iki genel müdürlük (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) arasında adeta miras paylaşılır gibi paylaştırılmıştır. 20 yılı aşkın süredir her fırsatta iki Genel Müdürlüğün etkin ve güçlü bir kurumsal yapı altında birleştirilmesi için benim gibi düşünen pek çok kişi ve kurumla birlikte yoğun bir çaba sarfettik. Ancak, Tabiat ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu gibi bunda da başarılı olmadık. Mevcut durumdan memnun olan ve sadece bulundukları makamı korumak isteyen her iki kurumun yöneticileri her seferinde buna engel oldular. Bugün geriye dönüp baktığımda hiçbirinin makamlarını koruyamadıklarını görüyorum. Keşke bu kişiler anlık çıkarlarını bulundukları görev ve sorumluluğun önüne koymasalardı.

Yukarıda da belirttiğim üzere çalışma hayatımın 15 yılını öğretmen olarak geçirdim. Kalan 35 yılında ise kamuda ve sivil toplum kuruluşlarında Türkiye’nin doğasının korunması için çalıştım, emek verdim. Özellikle uzmanlık alanım olan sulak alanlar konusunda oldukça iyi bilgi biriktirdiğimi düşünüyorum. Bu bilgileri başkalarıyla paylaşmak için bu siteyi kurmaya karar verdim, gücüm yettiğince yazmaya ve bu siteden paylaşmaya çalışacağım. Sitenin kurulmasında çok sevdiğim ve değer verdiğim arkadaşlarım Mehmet Gölge, İtri Levent Erkol ve sevgili yeğenim Doğukan Erdem yardımcı oldular, onlar olmasaydı, ben bu siteyi kuramazdım. Hem siteyi kurdular hem de nasıl işleteceğimi bana öğrettiler. Hepsine çok teşekkür ediyorum.

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

Osman Erdem, Eylül-2025